

Terveet Tilat 2028:

Liikunnan rakennusten nykytilaselvitys

14.8.2024

Terveet tilat 2028: Liikunnan rakennusten nykytilaselvitys

Opetus- ja kulttuuriministeriön Terveet tilat 2028-ohjelman **Joustavat, muunneltavat, monikäyttöiset ja turvalliset tilat** -toimenpiteeseen kuuluvan liikunnan rakennusten nykytilaselvityksen tavoitteena oli selvittää:

- kokonaiskuva liikuntakäytössä olevista rakennuksista,
- liikuntarakennusten suunnittelua koskevat määräykset ja ohjeet ja
- asiantuntijoiden käsitykset liikuntapaikkarakentamisen kehittämistarpeista.

Selvitystehtävä toteutettiin

1

Laatimalla katsaus liikunnan rakennuksista tilastoaineiston pohjalta

2

Kartoittamalla liikunnan rakennusten suunnittelua koskevaa lainsäädäntöä ja ohjeita

3

Kokoamalla esimerkkejä vuoden 2010 jälkeen laadituista tutkimuksista ja opinnäytetöistä

4

Toteuttamalla kuntiin kysely ja urheilu- ja liikuntarakennusten kehittämistarpeista.

5

Haastattelemalla asiantuntijoita urheilu- ja liikuntarakennusten kehittämistarpeista.

6

Laatimalla johtopäätökset ja ehdotukset jatkotoimenpiteistä

Rakennusluokka 07 Kokoontumisrakennukset

ovat rakennuksia, jotka on tarkoitettu yleisölle tai jäsenistölle suunnattujen esitysten, juhlien, näyttelyjen, kilpailujen tai muiden tilaisuuksien järjestämiseen tai liikunnan mahdollistamiseen.

Kokoontumisrakennuksia ovat

- kulttuurirakennukset (071),
- seura- ja kerhorakennukset (072),
- uskonnollisten yhteisöjen rakennukset (073),
- **urheilu- ja liikuntarakennukset (074)** sekä
- muut kokoontumisrakennukset (074).

Tässä selvityksessä keskitytään tarkastelemaan **urheilu- ja liikuntarakennuksia (074)**.

074 Urheilu- ja liikuntarakennukset

0740 Jäähallit

- ☐ Jääurheiluun tarkoitetut urheilu- ja liikuntarakennukset.

0741 Uimahallit

- ☐ Uimiseen ja muuhun vesiliikuntaan tarkoitetut urheilu- ja liikuntarakennukset.

0742 Monitoimihallit

- ☐ Urheilu- ja liikuntarakennukset, joissa on urheiluun ja liikuntaan ja niiden seuraamiseen tarkoitettujen tilojen lisäksi moneen muuhun tarkoitukseen soveltuvia tiloja. Monitoimihalleissa voi järjestää isoja yleisötilaisuuksia, kuten urheilutapahtumia, konsertteja ja näyttelyitä. Niissä on runsaasti myös muita yleisön tarvitsemia tiloja, kuten narikkoja, ravintoloita ja baareja.

0743 Urheilu- ja palloiluhallit

- ☐ Muut yhtenäistä hallimaista tilaa sisältävät urheilu- ja liikuntarakennukset kuin jää-, uima- ja monitoimihallit. Urheilu- ja palloiluhalleja ovat esimerkiksi tennis-, squash-, sulkapallo-, lentopallo-, koripallo-, jalkapallo-, yleisurheilu-, keila- ja ratsastushallit.

0744 Stadion- ja katsomo-rakennukset

- ☐ Urheilu- ja muiden tapahtumien seuraamiseen tarkoitetut urheilu- ja liikuntarakennukset.

0749 Muut urheilu- ja liikuntarakennukset

- Urheilun ja liikunnan mahdollistamiseen tarkoitetut urheilu- ja liikuntarakennukset. Muita urheilu- ja liikuntarakennuksia ovat esimerkiksi urheilukenttä- ja uimalarakennukset ja pukusuojat.

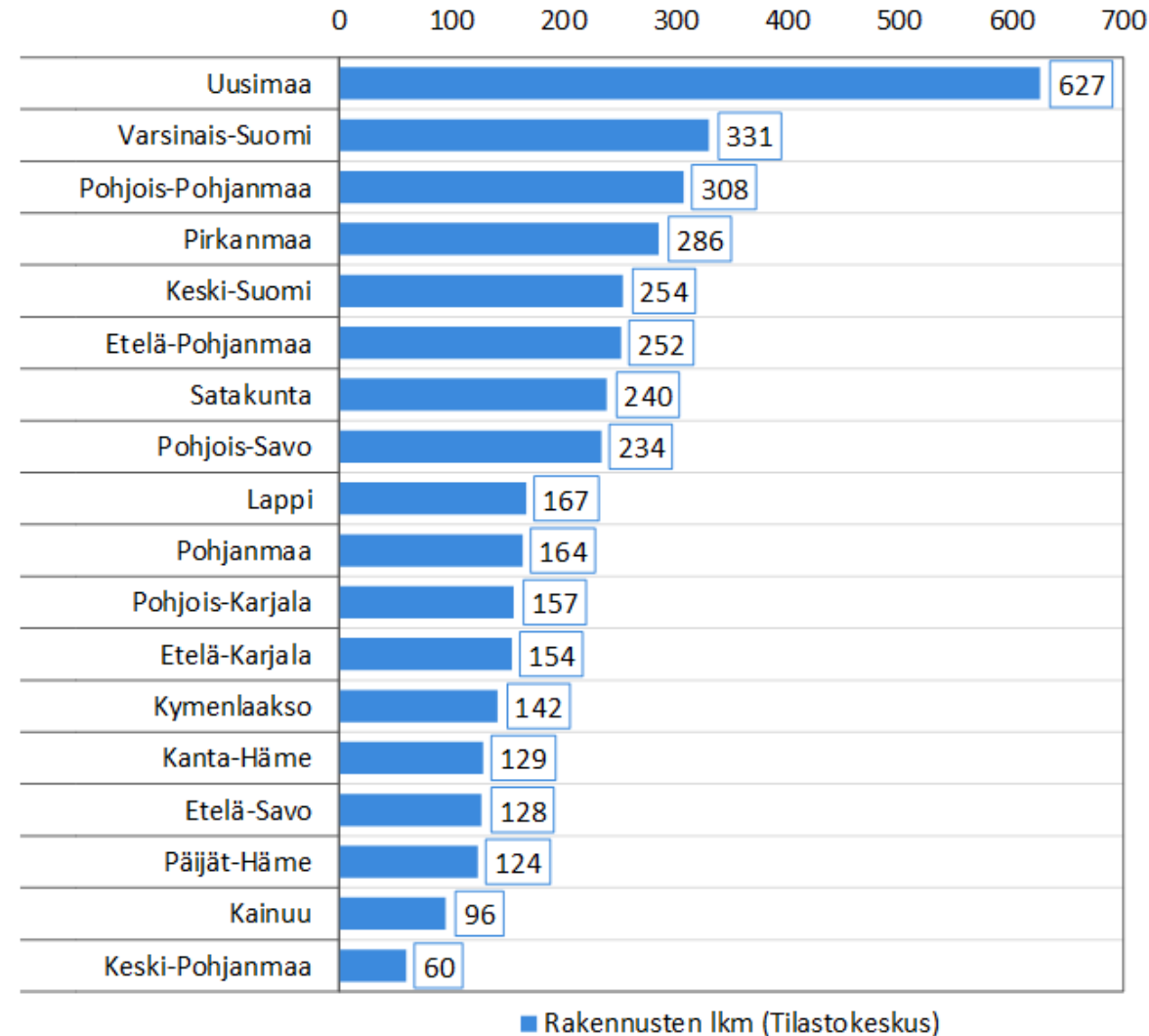
Lähtötiedot Tilastokeskuksen Rakennetun ympäristön tilastoaineisto (2022) ja Lipas-tietokanta suluissa

Urheilu- ja liikuntarakennukset jakautuivat seuraavasti:

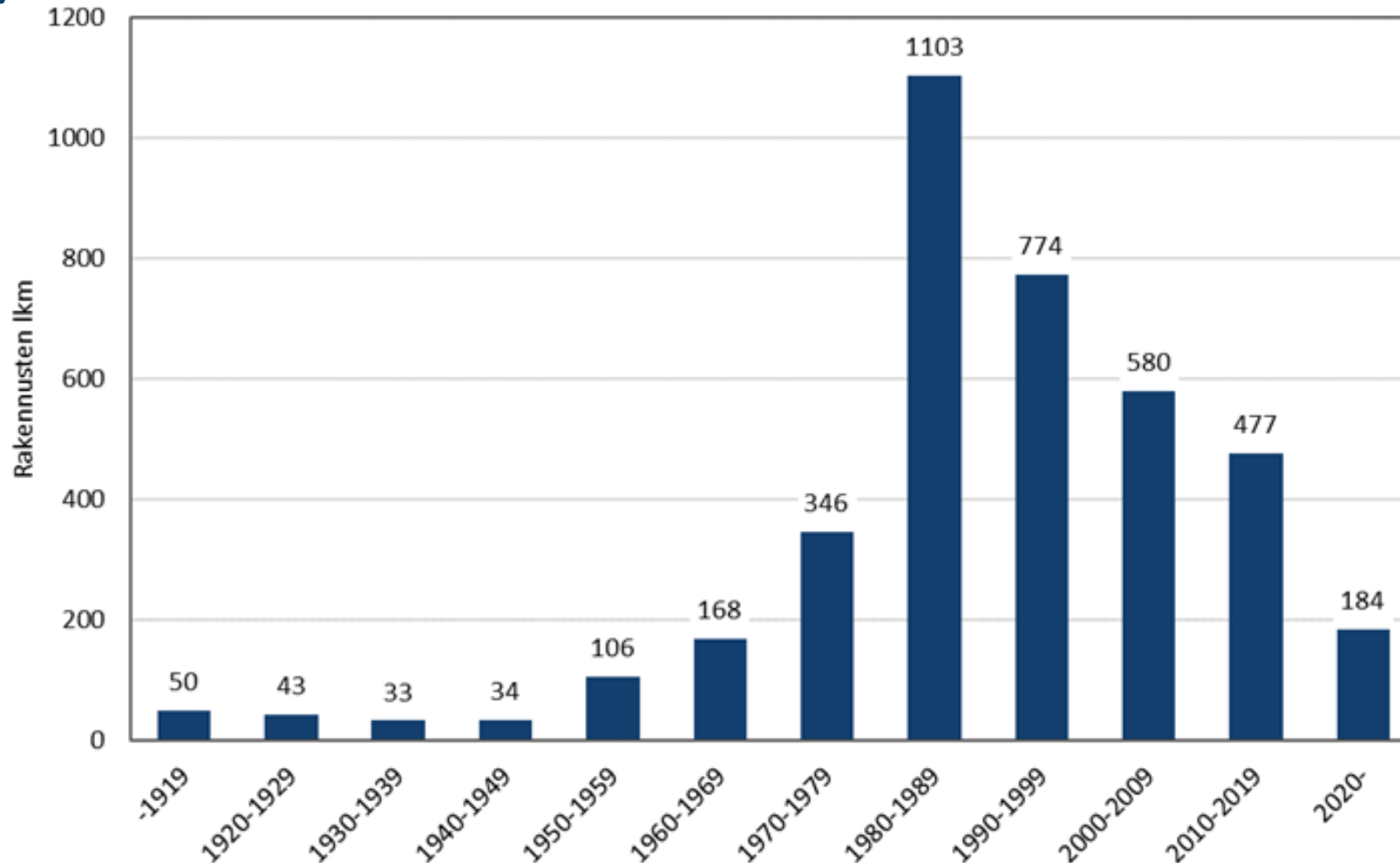
- 0740 Jäähallit 220 rakennusta (241 rakennusta)
- 0741 Uimahallit 139 rakennusta (192 rakennusta)
- 0742 Monitoimihallit 136 rakennusta (32 rakennusta)
- 0743 Urheilu- ja palloiluhallit 678 rakennusta (985 rakennusta)
- 0744 Stadion- ja katsomorakennukset 62 rakennusta (ei tilastoida)
- 0749 Muut urheilu- ja liikuntarakennukset 2 618 rakennusta (6557 rakennusta)

Tilastokeskus 2022

Urheilu- ja liikuntarakennukset maakunnittain

Urheilu- ja liikuntarakennusten rakentaminen eri vuosikymmeninä

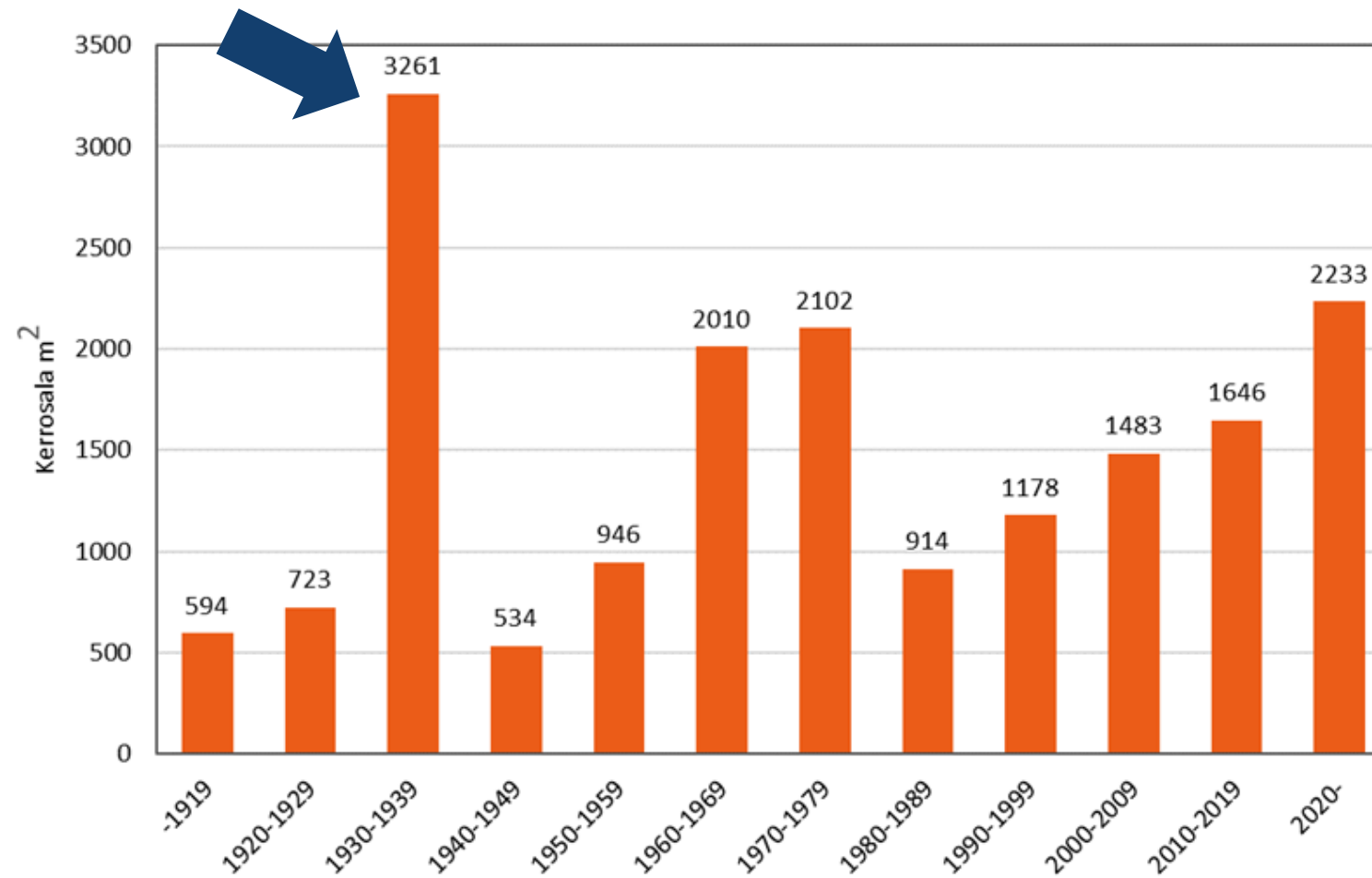
Tilastokeskus 2022

Kuka omistaa urheilu- ja liikuntarakennukset?

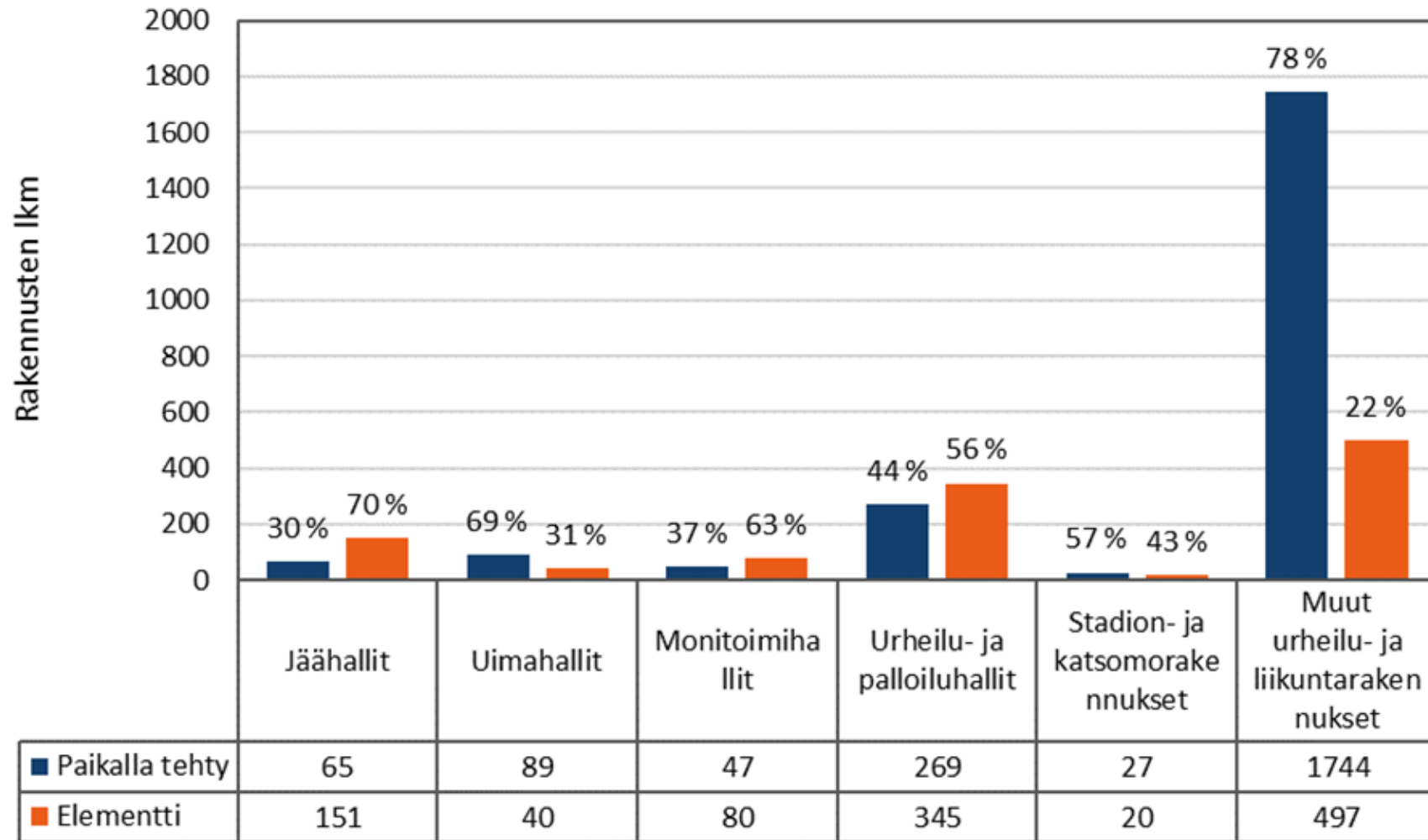
Tilastokeskus 2022

Urheilu- ja liikuntarakennusten (074) keskimääräinen koko rakennusvuosikymmenittäin

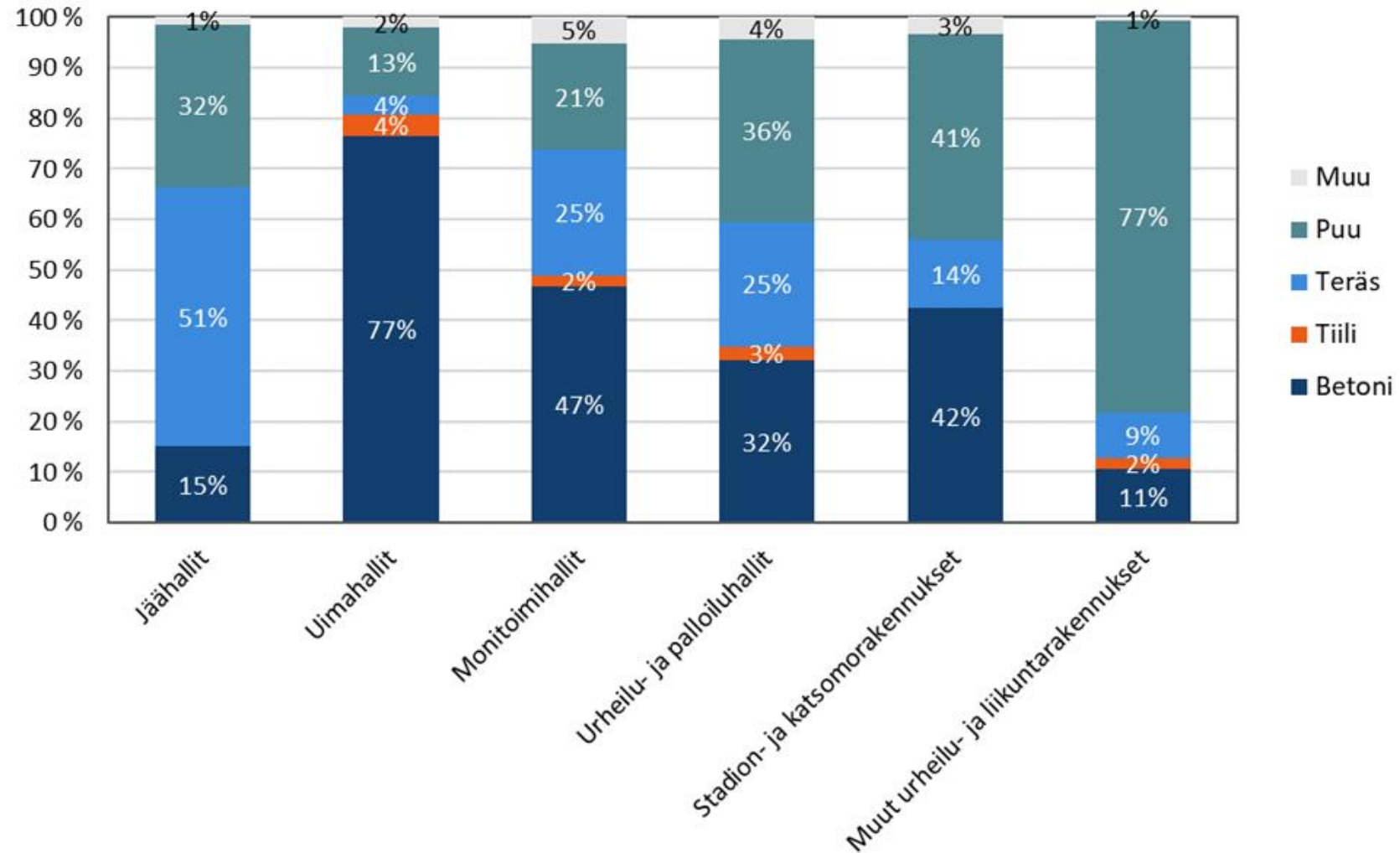

Tilastokeskus 2022

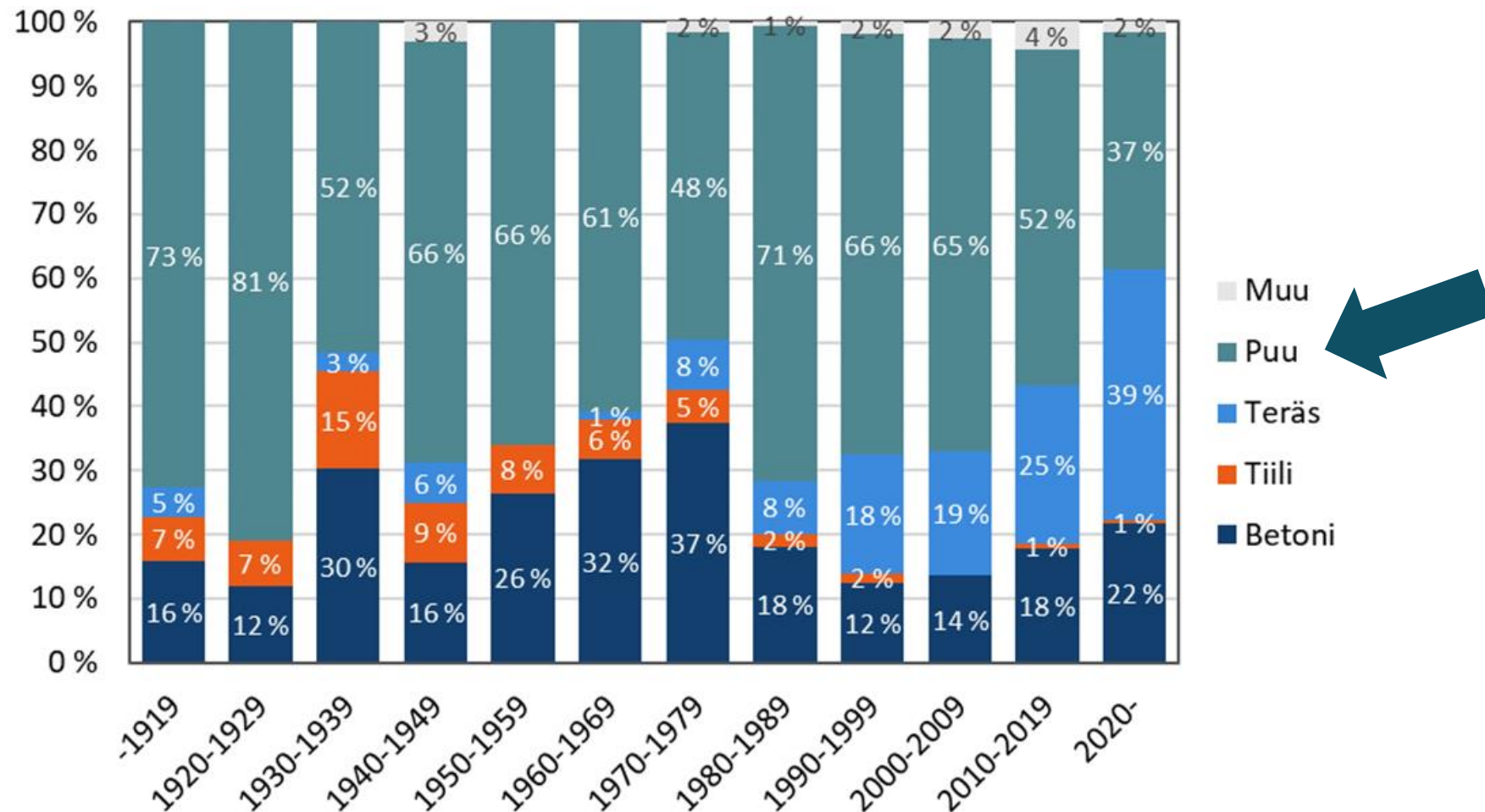
Urheilu- ja liikuntarakennukset rakennustavan mukaan

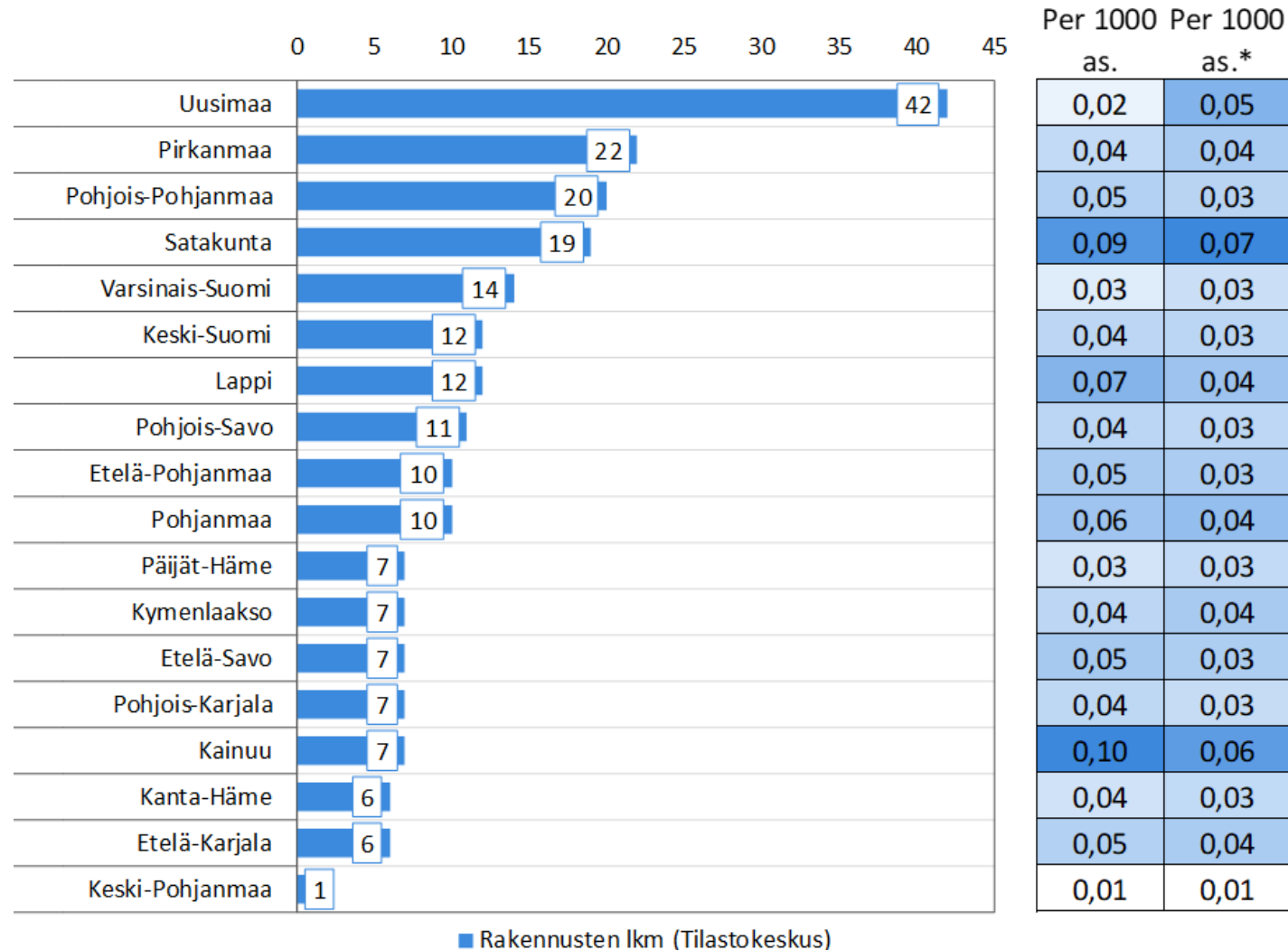
Urheilu- ja liikuntarakennukset runkomateriaalin mukaan

Urheilu- ja liikuntarakennukset runkomateriaalin ja valmistumisvuosikymmenen mukaan

Urheilu- ja liikuntarakennuskohtaisia nostoja/jäähallit

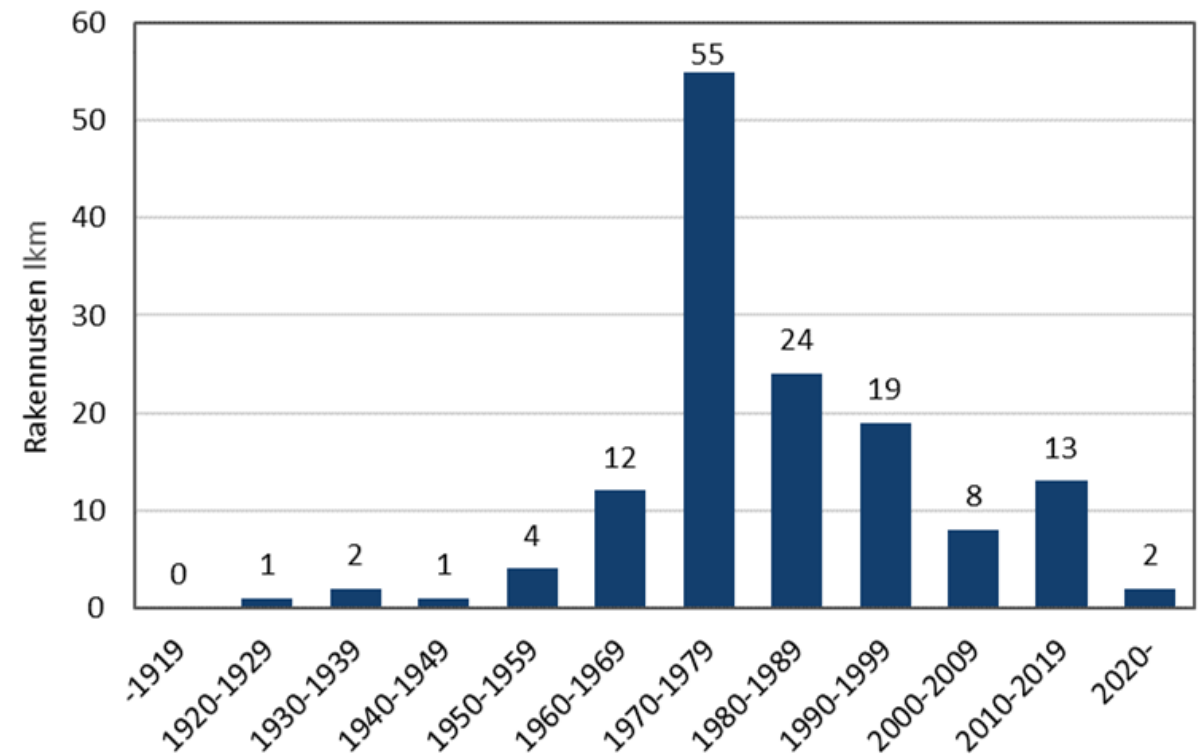
Mistä saadaan
tulevaisuudessa
Kainuun ja Satakunnan
maakuntien **jäähalleille**
riittävästi käyttäjiä?

Urheilu- ja liikuntarakennuskohtaisia nostoja/uimahallit

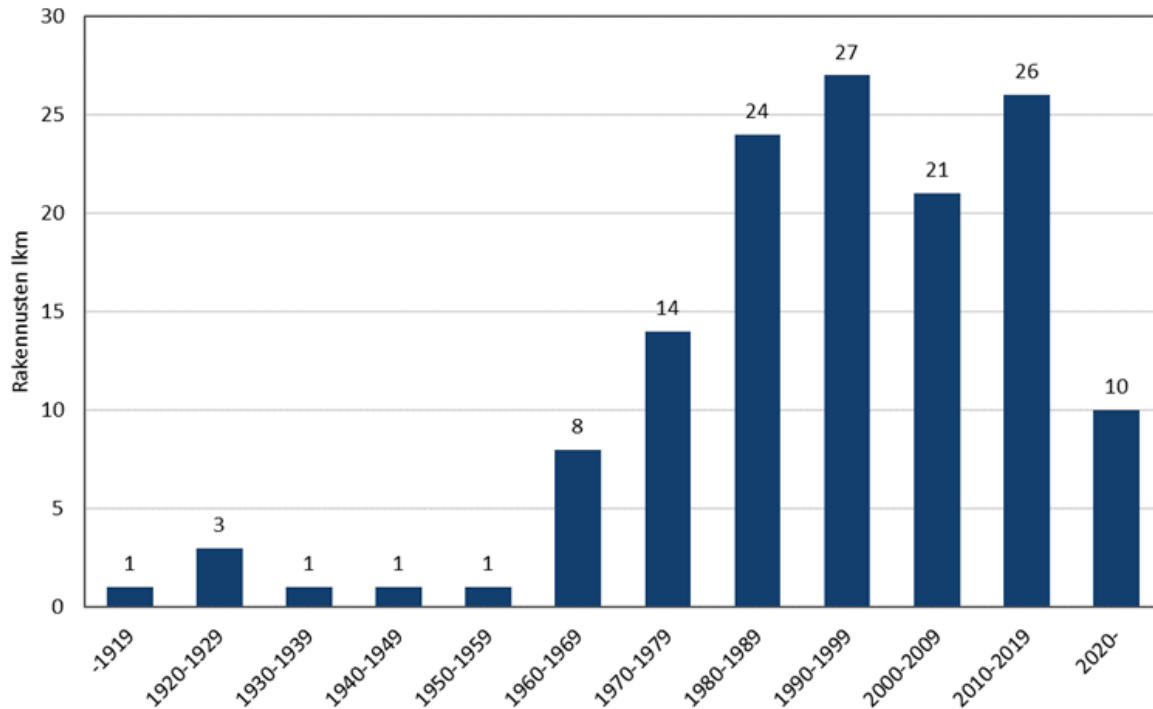
Lähes puolet **uimahalleista** (55 uimahallia eli 45 %) on rakennettu 1970-luvulla.

Uimahallit ovat pääsääntöisesti julkisen tahon omistamia (73 %).

Lähitulevaisuudessa monet kunnat joutuvat päättämään, mitä tekevät vanhentuneille uimahallirakennuksille.

Urheilu- ja liikuntarakennuskohtaisia nostoja/monitoimihallit

Monitoimihalleja rakennettiin enenevässä määrin sen jälkeen, kun jäähallien, uimahallien ja urheilu- ja palloiluhallien rakentamisen huippuvuosikymmenet olivat ohitettu.

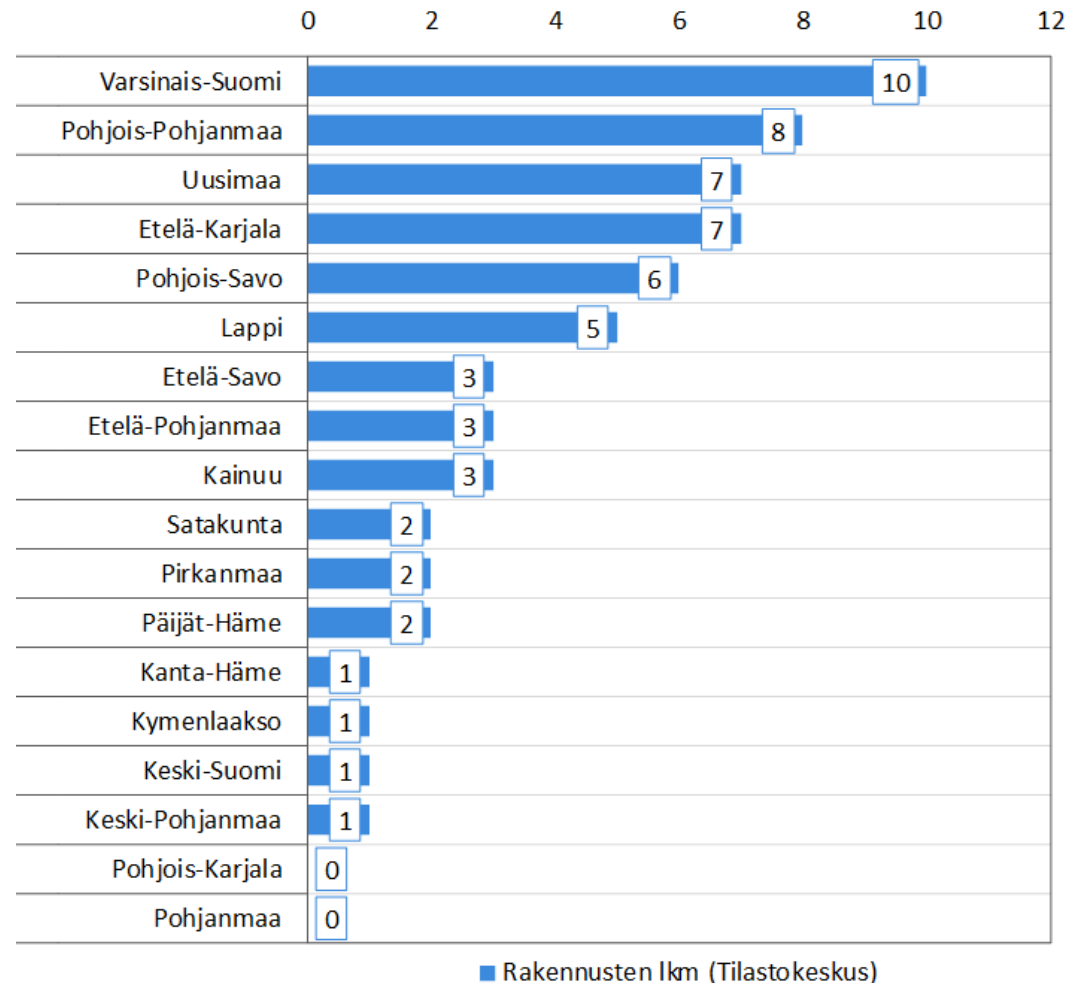
Eniten monitoimihalleja rakennettiin 1990-luvulla (27 hallia) ja vain yksi vähemmän 2010-luvulla (26 hallia).

Urheilu- ja liikuntarakennuskohtaisia nostoja/urheilu- ja palloiluhallit

Urheilu- ja palloiluhalleja omistaa poikkeuksellisen paljon joku muu taho kuin kunta, valtio tai näiden liikelaitos.

Urheilu- ja liikuntarakennuskohtaisia nostoja/stadion- ja katsomorakennukset

Aina tilastot eivät ole kohdillaan!

Stadion- ja katsomorakennusten kohdalla huomasimme, että Tilastokeskuksen rakennetun ympäristön tilastosta puuttuivat sekä Joensuun että Vaasan stadion- ja katsomorakennukset.

On mahdollista, että nämä rakennukset on luokiteltu johonkin muuhun urheilu- ja liikuntarakennusten rakennus- tai alaluokkaan tai rakennusten tiedot eivät ole syystä tai toisesta siirtyneet ollenkaan Tilastokeskuksen tilastoihin.

Lainsäädäntö

- Nykyinen käytäntö, jossa lait ja asetukset säätävät rakentamista *yleisellä tasolla* (Rakentamislaki 2025) katsotaan toimivaksi käytännöksi.
 - Toki lainsäädännössä on *erikseen* annettu *määräyksiä* liittyen kokoontumisrakennusten turvallisuuteen, terveellisyyteen ja esteettömyyteen
 - Rakentamisen ja suunnittelun *ohjeistus* on lainsäädäntöä kevyempää ohjausvaikutukseltaan ja mahdollistaa *hankekohtaisen soveltamisen* myös urheilu- ja liikuntarakennusten osalta.
 - Tarvetta nykytilan muutokselle *ei* selvityksen aikana ilmennyt.
- Kattavan ohjeistuksen tuottamiseksi ja ylläpitämiseksi on toivottavaa, että opetus- ja kulttuuriministeriö luo tulevaisuudessa *edellytyksiä* liikunnan ja urheilun harrastamiseen *avustamalla ja ohjaamalla* liikuntapaikkarakentamista.
 - Tulevaisuudessa resursseja tulee kohdentaa liikuntapaikkarakentamista koskevien ohjeiden *päivittämiseen*.
 - Todennäköisesti on myös tarpeen laatia *ohjeet* urheilu- ja liikuntarakennusten *korjausrakentamiselle ja suunnittelulle*.

RT-ohjekortit

- RT 103588 Liikuntapaikkojen katsomot (2023)
- RT 103449 Jäähallien suunnittelu (2022)
- RT 103450 Tekojääkenttien suunnittelu (2022)
- RT 103059 Uimahallien suunnittelu (2019)
- RT 103233 Uimahallien LVIA-suunnittelu (2020)
- RT 103270 Uimahallit. Tilaajan ohje (2020)
- RT 103265 Uimahallin arkkitehtisuunnittelun tehtäväluettelo. Arkkitehtisuunnittelun tehtäväluettelon ARK18 soveltaminen (2020)
- RT 103264 Uimahallin pääsuunnittelun tehtäväluettelo. Pääsuunnittelun tehtäväluettelon PS18 soveltaminen (2020)
- RT 103524 Uimahallin rakennesuunnittelun tehtäväluettelo. Rakennesuunnittelun tehtäväluettelon RAK18 soveltaminen (2022)
- RT 103267 Uimahallin taloteknisen suunnittelun tehtäväluettelo. Taloteknisen suunnittelun tehtäväluettelon TATE18 soveltaminen (2020)
- LVI 06-10484 Keilahallin LVIA-suunnittelu (2011)
- LVI 06-10600 Sisäliikuntatilojen LVIA-suunnittelu (2017)
- RT 97-10505 Tennishallit (1993)
- RT 97-10450 Tenniskentät (1991)
- RT 97-11088 Keilailuhallit (2012)
- RT 97-11146 Sisäliikuntatilat. Liikuntasalit ja monitoimihallit (2014)
- RT 97-11179 Vesiliikuntakeskukset ja -tukikohdat (2015)
- RT 97-11181 Urheilu- ja pallokenttien huoltotilat (2015)
- RT 97-11199 Liikuntapaikkarakentaminen. Ohjeita ja kirjallisuutta (2015)
- Infra 66-710123 Ulkoliikuntapaikkojen tekniset järjestelmät (2013)
- RT 97-11135 Ulkoliikuntapaikkarakenteiden ja -varusteiden perustukset (2013)
- RT 97-10243, Sisäliikuntatilat, squash (1984)

Tutkimukset ja opinnäytteet

Opinnäytteet painottuivat rakennukseen liittyvien yksityiskohtaisten teknisten asioiden tarkasteluun.

Näkemyksemme mukaan urheilu- ja liikuntarakennusten toimintaympäristö muuttuu, sillä:

- väestörakenne ja käyttäjäkunta muuttuvat,
- käyttäjien tarpeet ja toiveet sirpaloituvat,
- rakennusten omistajuus saa uusia muotoja ja
- monet muut vastaavat muutokset.

Havaitsimme, että tutkimukseen pohjautuvaa tietoa puuttuu siitä, miten uudet käyttäjäryhmät, kuten maahanmuuttajat, ja ennen kaikkea ikääntyvä väestö huomioidaan urheilu- ja liikuntarakennusten käyttäjinä -> vaikutukset rakennusten suunnitteluun

Tarvitsemme tutkimusta

- energiansäästöä,
- kiertotalouden edistämisestä,
- luontokadon torjumisesta ja
- ilmastonmuutoksen vaikutuksista urheilu- ja liikuntarakennuksille,
- sekä näiden kaikkien vaikutuksista ylläpidolle ja suunnittelulle.

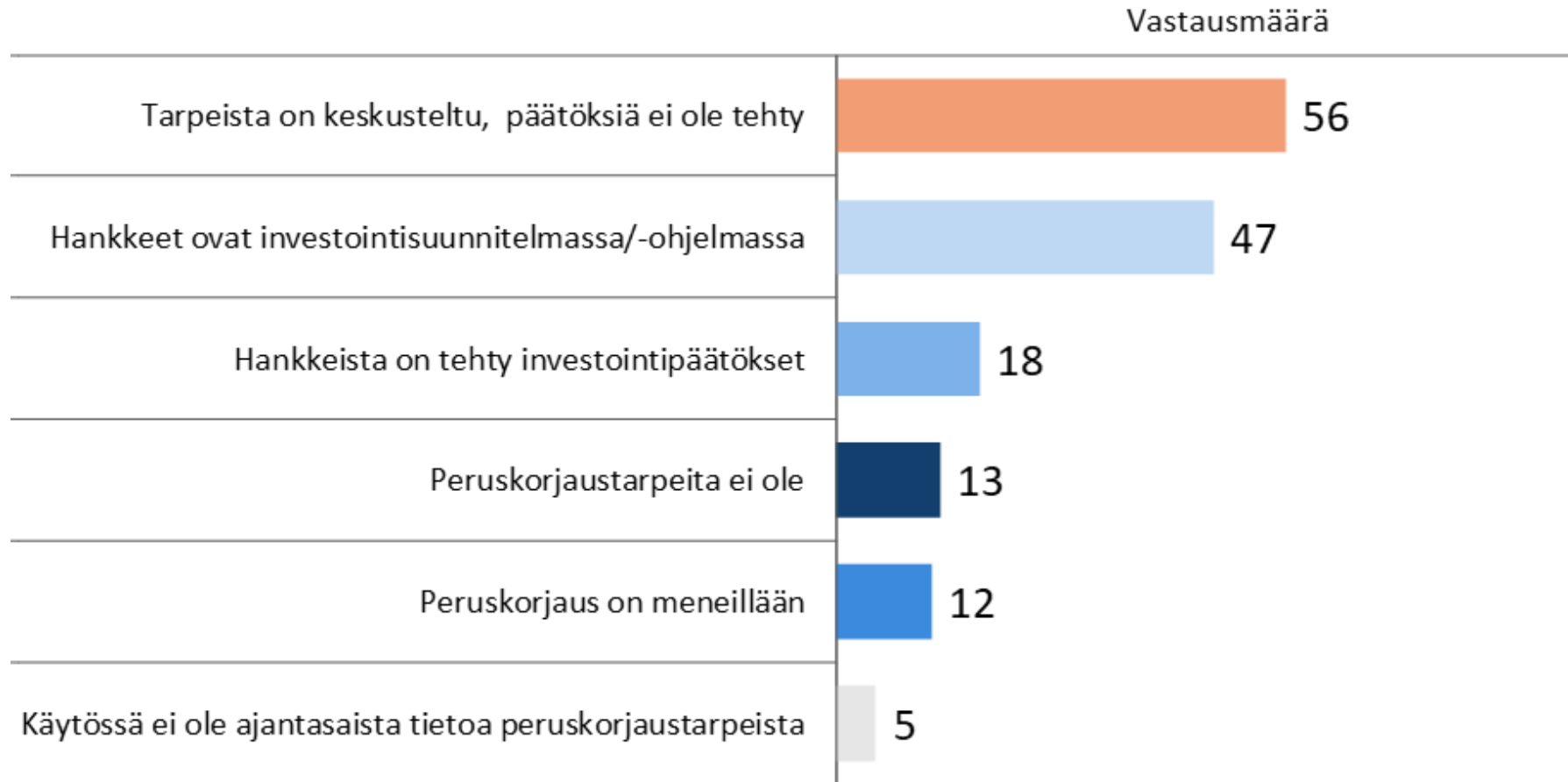
Kyselyt ja haastattelu

Vastaajat (n=117) jakautuivat toimialansa mukaan seuraavasti:

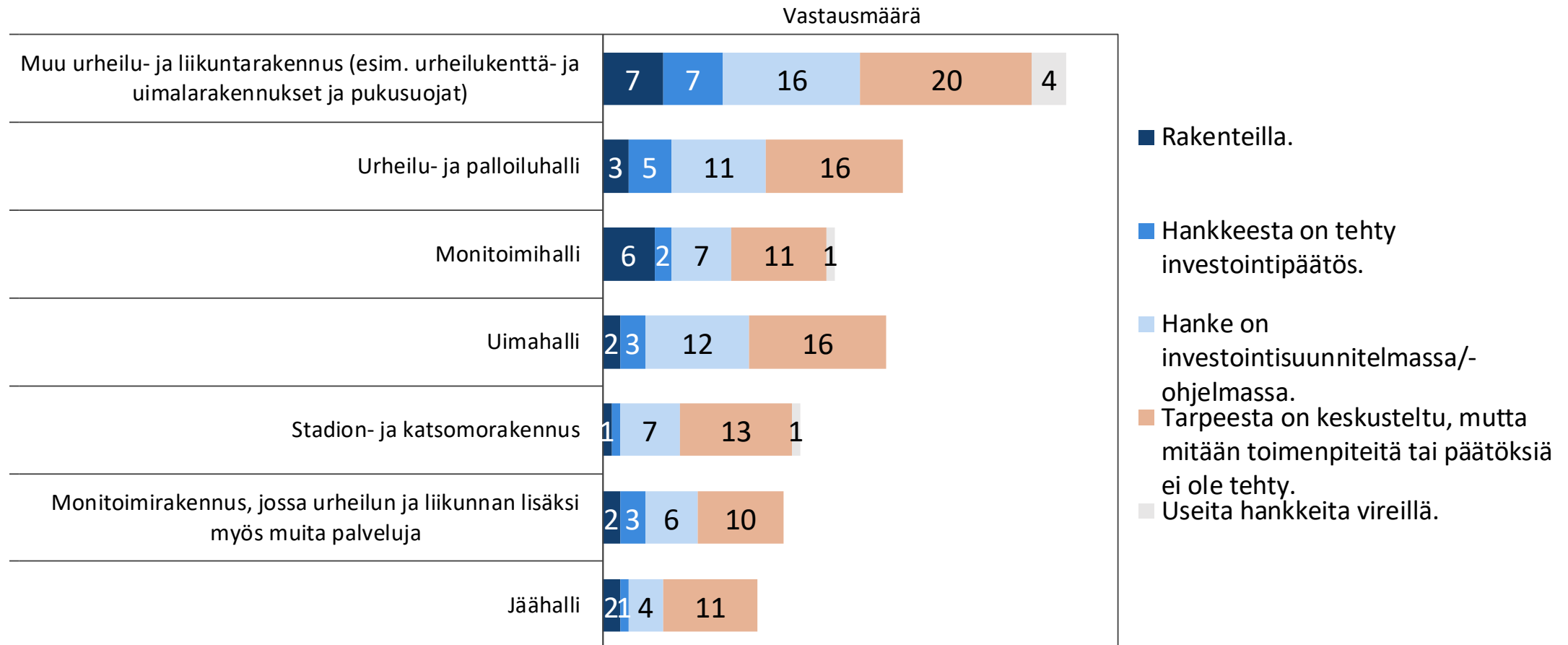
- Liikunta/vapaa-aikapalvelujen edustajia 30 vastaajaa (26 %)
- Teknisen toimialan edustajia 69 vastaajaa (59 %)
- Muu taho 18 vastaajaa (15 %)

Haastatteluja tehtiin 23.

Arvioikaa yleisellä tasolla omistamienne urheilu- ja liikuntarakennusten peruskorjaustarpeita.

Onko kuntanne suunnitelmissa toteuttaa jokin urheilu- tai liikuntarakennuksen merkittävä laajennus/uudis-rakennus seuraavan 10 vuoden aikana?

Haastatteluista nostoja

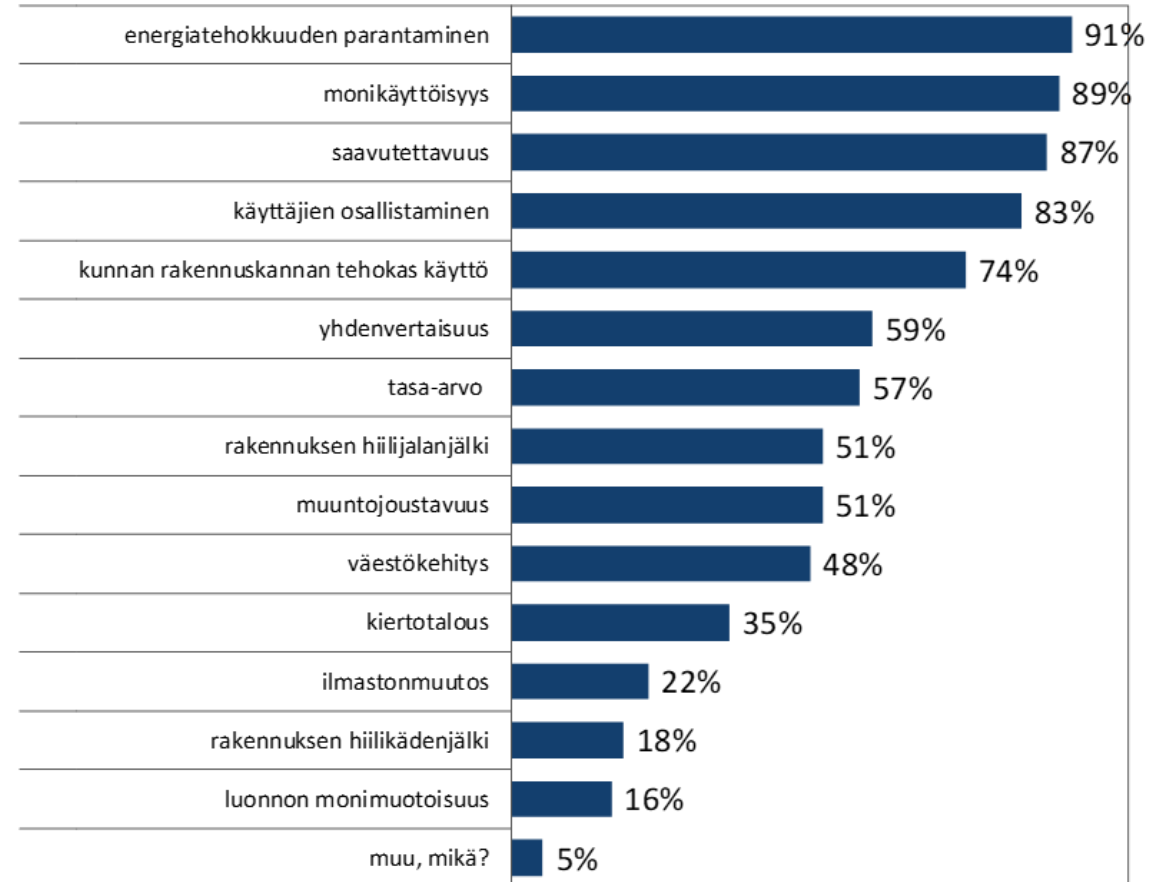
Useat haastateltavat nostivat energiatehokkuuden parantamisen ja rakennusten yhdenvertaisen käytön.

Energiatehokkuuden parantaminen, monikäyttöisyys, saavutettavuus ja käyttäjien osallistaminen oli vastausten perusteella toteutettu neljässä hankkeessa viidestä (yli osuus 80 % vastasi)

Ilmastonmuutos, rakennuksen hiilikädenjälki ja luonnon monimuotoisuus olivat toteutuneet heikoimmin.

Valintamäärän mukaan lajiteltuna.

Osuus vastaajista

Jatkotoimenpiteet

Johtopäätöksiä

- Urheilu- ja liikuntarakennusten yhdenvertaista ja tasa-arvoista käyttöä tulee aktiivisesti edistää.
- Tulee tutkia, miten uudet käyttäjäryhmät ja ikääntyvä väestö vaikuttavat urheilu- ja liikuntatoimintaan ja harrastamiseen sekä rakennuksiin ja niiden käyttöön.

Johtopäätöksiä

Urheilu- ja liikuntarakennusten rakennustyyppejä tulee uudistaa.

Liikuntarakennusten suunnitteluohjeita tulee päivittää säännöllisesti.

Johtopäätöksiä

Tulee selvittää, mitä toimenpiteitä vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen tarkoittaa nykyisille ja tuleville urheilu- ja liikuntarakennuksille.

Tulee tutkia, miten nykyisten ja tulevien urheilu- ja liikuntarakennusten energiatehokkuutta parannetaan.

Urheilu- ja liikuntarakennusten omistajan tulee tuntea omat rakennuksensa ja laatia pitkäntähtäimen kunnossapito- ja rahoitussuunnitelma eli PTS.

Johtopäätöksiä

Rakennusten ylläpitoon ja peruskorjaamiseen tulee varata riittävä osaaminen ja riittävät resurssit.

Liikuntapaikkarakentamisen julkinen rahoitus tulee turvata.

Johtopäätöksiä

Rakennuslupavaiheen rakennuksen tilastoinnin kattavuutta ja tarkkuutta tulee kehittää.

Tilastoitaviin asioihin tulee lisätä, mitä muita tiloja rakennuksessa sijaitsee pääkäyttötarkoituksen lisäksi.

FCG.